Lietas Nr. A420245716
Lietas arhīva Nr. A42-02457-16/40

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
LIEPĀJAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Liepājā 2016.gada 14.septembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese S.Sērdiene,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc pieteicēja /pers. D/ iesniegtā pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par kaitējuma atlīdzības piešķiršanu viņam kā Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekam.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – Aģentūra) Ventspils reģionālās nodaļas Talsu klientu apkalpošanas centrā 2016.gada 17.maijā saņemts pieteicēja /pers. D/ iesniegums, kurā lūgts piešķirt kaitējuma atlīdzību par darbspēju zaudējumu kā Černobiļas Atomelektrostacijas (turpmāk – AES) avārijas seku likvidēšanas dalībniekam.

Ar Aģentūras Ventspils reģionālās nodaļas 2016.gada 18.maija lēmumu Nr.16/1028382 (turpmāk – sākotnējais lēmums) nolemts atteikt piešķirt kaitējuma atlīdzību pieteicējam – 2.grupas invalīdam – par darbspēju zaudējumu 70 % kā Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekam, jo pieteicējs saņem invaliditātes pensiju ar invaliditātes cēloni, kas saistīts ar Černobiļas AES avārijas likvidēšanu, kaitējuma atlīdzības apmērā.

Nepiekrītot sākotnējam lēmumam, pieteicējs to apstrīdēja Aģentūras direktorei.

[2] 2016.gada 30.jūnijā Aģentūras direktore pieņēma lēmumu Nr.16/1306370 (turpmāk – Lēmums), ar kuru nolēma atstāt negrozītu sākotnējo lēmumu.

Lēmumā norādīts turpmākais.

[2.1] 1995.gada 6.decembrī pieteicējam noteikta 2.grupas invaliditāte, kuras cēlonis ir saslimšana, kas saistīta ar Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas darbu veikšanu un 100 % darbspēju zaudējums. 1998.gada 6.janvārī pieteicējam pagarināta 2.grupas invaliditāte un noteikts 70 % darbspēju zaudējums. Kopš 2010.gada 19.janvāra pieteicējam noteikta 2.grupas invaliditāte un noteikts 70 % darbspēju zaudējums bez atkārtota pārbaudes termiņa noteikšanas.

[2.2] Sociālās garantijas Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem nosaka Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušo personu sociālās aizsardzības likums (turpmāk – Sociālās aizsardzības likums), kas stājās spēkā 2000.gada 1.janvārī.

[2.3] Tā kā pieteicējam invaliditātes cēloņsakarība ar Černobiļas AES avārija seku likvidēšanas darbu veikšanu konstatēta līdz Sociālās aizsardzības likuma spēkā stāšanās dienai, invaliditātes pensija viņam aprēķināta kaitējuma atlīdzības apmērā, pamatojoties uz likuma „Par valsts pensijām" normām, Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1991.gada 15.maija lēmumu „Par pasākumiem, kas veicami, lai uzlabotu Černobiļas AES avārijas rezultātā cietušo Latvijas Republikas iedzīvotāju sociālo stāvokli" (turpmāk – Augstākās padomes lēmums) un Ministru kabineta 1997.gada 30.decembra noteikumu Nr.441 „Noteikumi par darbā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu" (1998.gada 18.augusta redakcijā – Ministru kabineta noteikumi Nr.308 „Grozījums Ministru kabineta 1997.gada 30.decembra noteikumos Nr.441 „Noteikumi par darbā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu") 38.1. un 38.2.punktu, pēc formulas: PA = 90 % VS x DZ, kur: PA – pensijas apmērs; VS – vidējā darba samaksa (Centrālas statistikas pārvaldes aprēķinātā mēneša vidēja bruto darba samaksa sabiedriskajā sektorā strādājošajiem par iepriekšējo ceturksni); DZ – profesionālo darbspēju zaudējuma pakāpe procentos.

Gadījumā, ja invaliditātes pensijas apmērs, kas aprēķināts saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" normām, bija mazāks par kaitējuma atlīdzības apmēru, pensiju piešķīra un izmaksāja atbilstoši darbspēju zaudējuma pakāpei un vidējai darba samaksai, t.i., kaitējuma atlīdzības apmērā.

[2.4] Saskaņā ar Sociālās aizsardzības likuma pārejas noteikumu 1.punktu invaliditātes pensijas, kas piešķirtas līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai un aprēķinātas kaitējuma atlīdzības apmērā, no 2010.gada 1.jūlija pārrēķina, izmantojot minēto formulu. Līdz ar to pieteicēja saņemtā invaliditātes pensija kaitējuma atlīdzības apmērā no 2010.gada 1.jūlija tika pārrēķināta un noteikta 280,98 Ls (90 % 446 x 70 %). Turpmāk pieteicēja invaliditātes pensija tika paaugstināta ar indeksiem: no 2014.gada 1.oktobra ar indeksu 1,0274 un no 2015.gada 1.oktobra ar indeksu 1,0158. Līdz ar to pieteicēja 2.grupas invaliditātes pensija, kas aprēķināta kaitējuma atlīdzības apmērā uz šo brīdi ir 417,24 *euro*.

Ņemot vērā norādīto, kā arī Sociālās aizsardzības likuma 8.panta pirmajā daļā un 10.panta pirmajā daļā noteikto, pieteicējam invaliditātes pensija (417,24 *euro* apmērā) ir aprēķināta, saglabājot kaitējuma atlīdzības apmēru, kas noteikts, ņemot vērā Centrālās statistikas pārvaldes aprēķināto mēneša vidējo bruto darba samaksu sabiedriskajā sektorā strādājošajiem un viņa darbspēju zaudējuma pakāpi, nevis aprēķināta saskaņā ar likumā „Par valsts pensijām" noteikto invaliditātes pensijas aprēķināšanas kārtību.

Tā kā pieteicējam piešķirtā invaliditātes pensija jau ir noteikta kaitējuma atlīdzības apmērā, otru kaitējuma atlīdzību saskaņā ar Sociālās

aizsardzības likuma 10.panta pirmo daļu piešķirt nav pamata.

Pieteicēja atsauce uz Augstākās tiesas spriedumu un tajā paustajām atziņām nav pamatota, jo tas attiecas tikai uz konkrētu personu. Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 350.panta pirmā daļa, atšķirībā no Satversmes tiesas sprieduma atbilstoši Satversmes tiesas likuma 32.panta otrajai daļai, nosaka tiesību normu interpretācijas piemērošanas obligātumu tiesai konkrētās lietas ietvaros.

[3] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicējs iesniedzis tiesā pieteikumu, lūdzot uzlikt Aģentūrai par pienākumu izdot administratīvo aktu par kaitējuma atlīdzības piešķiršanu un izmaksāšanu pieteicējam kā Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekam, sākot ar 2015.gada 17.maiju.

Pieteikumā norādīts turpmākais.

No Sociālās aizsardzības likuma pārejas noteikumu 1.punkta secināms, ka pieteicējam pensija piešķirta saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām". Tāpēc Lēmumā nepamatoti norādīts, ka pensija nav piešķirta un aprēķināta saskaņā ar minētā likuma normām.

Nepamatots ir atzinums, ka invaliditātes pensijas apmērs un tās aprēķināšanas kārtība kaitējuma atlīdzības apmērā liedz pieteicējam tiesības uz kaitējuma atlīdzības saņemšanu. Aģentūrai nebija pamata noraidīt pieteicēja lūgumu piešķirt kaitējuma atlīdzību, jo kaitējuma atlīdzība ir likumdevēja noteikta papildu sociālā garantija Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem, kas zaudējuši darbaspējas, un tā piešķirama arī tad, ja persona saņem valsts vecuma vai invaliditātes pensiju.

Atbilstoši Sociālās aizsardzības likuma 9.panta pirmajai daļai kaitējuma atlīdzību šā likuma 8.panta pirmās daļas 1.punktā minētajām personām piešķir tādā pat kārtībā un apmērā, kā kaitējuma atlīdzību personām, kuras līdz 1997.gada 1.janvārim ir cietušas nelaimes gadījumā darbā vai kurām ir konstatēta arodslimība.

Atlīdzības par darba spēju zaudējumu nosacījumus reglamentē likuma „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 20.pants un pārejas noteikumu 4.punkts un saskaņā ar tiem izdotie Ministru kabineta 2001.gada 23.augusta noteikumi Nr.378 „Darbā nodarītā kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas, finansēšanas un izmaksas kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.378). Nosakot periodu, no kura ir maksājama kaitējuma atlīdzība, jāievēro Noteikumu Nr.378 8.punkta nosacījumi.

Pieteicēja argumenti balstās uz atziņām, kas izteiktas Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 3.decembra spriedumā, Augstākās tiesas 2013.gada 4.jūnija spriedumā lietā Nr.A42558308 un Administratīvās rajona tiesas *(tiesas piezīme – pieteikumā kļūdaini norādīts – Kurzemes apgabaltiesas)* spriedumā lietā Nr.A420154015.

[4] Atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātā iestāde – Aģentūra ? tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem, papildus paskaidrojot, ka šobrīd Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībnieku tiesības uz kaitējuma atlīdzību tiek noteiktas atkarībā no invaliditātes noteikšanas laika, t.i., pirms vai pēc 2000.gada. Lai sekmētu vienlīdzīgas attieksmes principu, piešķirot sociālo nodrošinājumu minētajām personām neatkarīgi no invaliditātes noteikšanas laika, ir izstrādāti un 2016.gada 1.jūlijā publicēti grozījumi Sociālās aizsardzības likumā, kuri stāsies spēkā 2017.gada 1.janvārī. Šo grozījumu rezultātā tiem Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem, kuriem invaliditāte noteikta līdz 2000.gada 1.janvārim un kuri vecuma pensiju saņem kaitējuma atlīdzības apmērā, vecuma pensija tiks pārrēķināta saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām" un piešķirta kaitējuma atlīdzība.

[5] APL 112. [1]panta pirmā daļa noteic, ka administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja likumā nav noteikts citādi. Atbilstoši šā panta ceturtās daļas nosacījumiem tiesa izskata lietu mutvārdu procesā, ja to pirmās instances tiesai lūdzis pieteicējs.

Tā kā pieteicējs nav lūdzis lietu izskatīt mutvārdu procesā, tiesa, pamatojoties uz norādītajām tiesību normām un lietā iesniegtajiem materiāliem, lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Izskatāmā administratīvā lieta ir ierosināta par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par kaitējuma atlīdzības piešķiršanu pieteicējam kā Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekam.

Lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies, proti, jāpārbauda, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi. Ja tiesa norāda uz kādu obligātu apstākli, kuram būtu jābūt, bet kurš konkrētajā gadījumā nav iestājies, tiesa var noraidīt prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, arī neanalizējot, vai ir iestājušies pārējie tiesību normā minētie apstākļi (*sal. skat. Augstākās tiesas 2007.gada 12.aprīļa sprieduma lietā SKA-118/2007 10.punktu*).

Tādējādi tiesai ir jāpārbauda, vai pastāv priekšnoteikumi labvēlīga administratīvā akta izdošanai par kaitējuma atlīdzības piešķiršanu /pers. D/ kā Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekam no 2015.gada 17.maija.

[7] Sociālās aizsardzības likuma 8.panta pirmās daļa 1.punkts noteic, ka tiesības uz kaitējuma atlīdzību ir Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekam, kuram ir noteikta invaliditātes cēloņsakarība ar Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas darbu veikšanu.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs ir Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībnieks, kuram ir noteikta invaliditātes cēloņsakarība ar Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas darbu veikšanu.

[8] Atbilstoši Sociālās aizsardzības likuma 10.panta pirmajai daļai šā likuma 8.panta pirmās daļas 1.punktā minētās personas vienlaicīgi var saņemt kaitējuma atlīdzību un valsts pensiju, kas piešķirta saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām".

Tiesa konstatē, ka līdz Sociālās aizsardzības likuma spēkā stāšanās dienai pieteicējs saņēma invaliditātes pensiju, kas viņam aprēķināta, pamatojoties uz likuma „Par valsts pensijām", Augstākās padomes lēmumu un Ministru kabineta 1997.gada 30.decembra noteikumiem Nr.441 „Noteikumi par darbā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu" (*skat. Lēmumā lietas 13.lapa un Aģentūras paskaidrojumā lietas 11.lapas otra puse).*

Ar Aģentūras Ventspils reģionālās nodaļas 2010.gada 14.jūnija lēmumu Nr.9951 nolemts, pamatojoties uz likumu „Par valsts pensijām", pārrēķināt pieteicējam invaliditātes pensiju (*lietas 25.lapa*).

Ievērojot norādīto, tiesa atzīst, ka pieteicējam valsts (invaliditātes) pensija ir piešķirta saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām". Līdz ar to secināms, ka pieteicējam atbilstoši Sociālās aizsardzības likuma 10.panta pirmajai daļai ir tiesības vienlaicīgi saņemt kaitējuma atlīdzību un valsts pensiju.

Augstākā tiesa ir atzinusi, ka kaitējuma atlīdzība ir likumdevēja noteikta papildu sociālā garantija Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekiem, kas zaudējuši darbspējas, un tā piešķirama arī tad, ja persona jau saņem valsts pensiju – vecuma vai invaliditātes pensiju. Tas, ka

likumdevējs Sociālās aizsardzības likuma 9.pantā noteicis, ka minētā kaitējuma atlīdzība piešķirama tādā pašā kārtībā un apmērā kā kaitējuma atlīdzība personām, kuras līdz 1997.gada 1.janvārim ir cietušas nelaimes gadījumā darbā, un tas, ka konkrētajā lietā pieteicējam izmaksājamās vecuma pensijas apmērs atbilst sākotnēji noteiktajam invaliditātes pensijas apmēram, kas aprēķināts, izmantojot kaitējuma atlīdzības aprēķināšanas noteikumus, nenozīmē, ka pieteicējs nepamatoti pretendē uz divām kaitējuma atlīdzībām. Izsekojot tiesiskā regulējuma vēsturiskajai attīstībai, secināms, ka likumdevējs abām izmaksām, kuru vienlaicīgu saņemšanu noteic Sociālās aizsardzības likuma 10.panta pirmā daļa, ir paredzējis līdzīgus noteikumus to apmēra aprēķināšanā (*skat. Augstākās tiesas 2012.gada 18.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-11/2012 13.punktu un 2013.gada 4.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-304/2013 8.punktu*).

Ievērojot norādīto, iestādes atteikums pieteicējam piešķirt kaitējuma atlīdzību kā Černobiļas AES avārijas seku likvidēšanas dalībniekam, jo pieteicējs saņem invaliditātes pensiju kaitējuma atlīdzības apmērā, nav tiesisks.

Līdz ar to pieteicēja pieteikums ir apmierināms un iestādei uzdodams pienākums izdot labvēlīgu administratīvo aktu – piešķirt pieteicējam kaitējuma atlīdzību, pamatojoties uz Sociālās aizsardzības likuma 10.panta pirmo daļu.

[9] Sociālās aizsardzības likuma 9.panta pirmā daļa noteic, ka kaitējuma atlīdzību šā likuma 8.panta pirmās daļas 1.punktā minētajām personām piešķir un pārrēķina tādā pašā kārtībā un apmērā, kā kaitējuma atlīdzību personām, kuras līdz 1997.gada 1.janvārim ir cietušas nelaimes gadījumā darbā vai kurām ir konstatēta arodslimība.

Tātad atbilstoši norādītajai tiesību normai ir jāveic pieteicējam piešķiramās kaitējuma atlīdzības aprēķins, piemērojot Noteikumos Nr.378 noteikto kārtību un termiņus.

[10] Saskaņā ar Noteikumu Nr.378 17.1.1.apakšpunktu un 20.punktu lēmumu par kaitējuma atlīdzības piešķiršanu pieņem, pamatojoties uz pieprasījumu par kaitējuma atlīdzības piešķiršanu par iepriekšējo laikposmu, bet ne vairāk kā par 12 mēnešiem pirms pieprasījuma iesniegšanas dienas.

Pieteicēja iesniegums par kaitējuma atlīdzības piešķiršanu iestādē saņemts 2016.gada 17.maijā (skat. *lietas 18.lapas otru pusi).*

Līdz ar to kaitējuma atlīdzība pieteicējam ir aprēķināma un izmaksājama ar 2015.gada 17.maiju.

[11] Attiecībā uz Aģentūras paskaidrojumā norādīto, ka ir izstrādāti un 2016.gada 1.jūlijā publicēti grozījumi Sociālās aizsardzības likumā, kuri stāsies spēkā 2017.gada 1.janvārī, tiesa norāda turpmāko.

Likumprojekta „Grozījumi Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku un Černobiļas atomelektrostacijas avārijas rezultātā cietušo personu sociālās aizsardzības likumā" 6.punkts paredz papildināt Sociālās aizsardzības likuma pārejas noteikumus ar 9.punktu šādā redakcijā „Personām, kurām piešķirta invaliditātes pensija vai apgādnieka zaudējuma pensija kaitējuma atlīdzības apmērā, vai vecuma pensija, kas saglabāta invaliditātes pensijas (kaitējuma atlīdzības) apmērā, kā arī līdz 2016.gada 31.decembrim piešķirta kaitējuma atlīdzība, uz 2017.gada 1.janvāri pensiju pārrēķina atbilstoši šā likuma pārejas noteikumu 5.punkta 1., 2. un 3.apakšpunktam un kaitējuma atlīdzību pārrēķina atbilstoši šā likuma 9.pantam. Ja šo pārejas noteikumu 5.punkta 1., 2 un 3.apakšpunktā saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām" aprēķinātās invaliditātes, vecuma vai apgādnieka zaudējuma pensijas un saskaņā ar šā likuma 9.pantu aprēķinātās kaitējuma atlīdzības kopējā summa ir lielāka par iepriekš saņemtās pensijas kaitējuma atlīdzības apmērā un kaitējuma atlīdzības summu, tad no 2017.gada 1.janvāra invaliditātes, vecuma vai apgādnieka zaudējuma pensiju un kaitējuma atlīdzību pārrēķina, bet, ja kopējā aprēķinātās pensijas un kaitējuma atlīdzības summa ir mazāka, tad turpina izmaksāt invaliditātes pensiju kaitējuma atlīdzības apmērā, vecuma pensiju, kas ir saglabāta invaliditātes pensijas (kaitējuma atlīdzības) apmērā vai apgādnieka zaudējuma pensiju kaitējuma atlīdzības apmērā un iepriekš piešķirto kaitējuma atlīdzību."

Ievērojot norādīto, Aģentūrai pēc attiecīgo grozījumu spēkā stāšanās, t.i., pēc 2017.gada 1.janvāra, pamatojoties uz Sociālās aizsardzības likuma pārejas noteikumu 9.punktu, būtu jāpieņem attiecīgs lēmums par valsts pensijas pārrēķinu. Tomēr minētie grozījumi, tā kā tie nav stājušies spēkā, nekādā veidā neietekmē tiesas secinājumu par kaitējuma atlīdzības piešķiršanu pieteicējam šobrīd un izmaksu arī par iepriekšējo periodu.

[12] Pieteicējs par pieteikuma iesniegšanu tiesā samaksājis valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā (*lietas 7.lapa*).

Atbilstoši APL 126.panta pirmajai daļai, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc tiesas vai tiesneša nolēmuma stāšanās spēkā APL 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Tā kā pieteikums ir apmierināms, no atbildētājas pusē pieaicinātās iestādes par labu pieteicējam piespriežama valsts nodeva 28,46 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246.?251., 289.?291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

apmierināt /pers. D/ pieteikumu.

Uzlikt pienākumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot administratīvo aktu par kaitējuma atlīdzības piešķiršanu un izmaksāšanu /pers. D/ kā Černobiļas Atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībniekam sākot no 2015.gada 17.maija.

Piespriest no atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras par labu /pers. D/ (personas kods /personas kods/, deklarētā dzīvesvieta /Nosaukums A/, /adrese/) valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā.

Tiesnese S.Sērdiene